

7

BYGGMÄSTAREN

TIDSKRIFT FÖR ARKITEKTUR OCH BYGGNADSTEKNIK

SJUNDE ÅRGÅNGEN

ALLMÄNNA UPPLAGAN

REDAKTÖR: MOJE BERGSTRÖM

1928

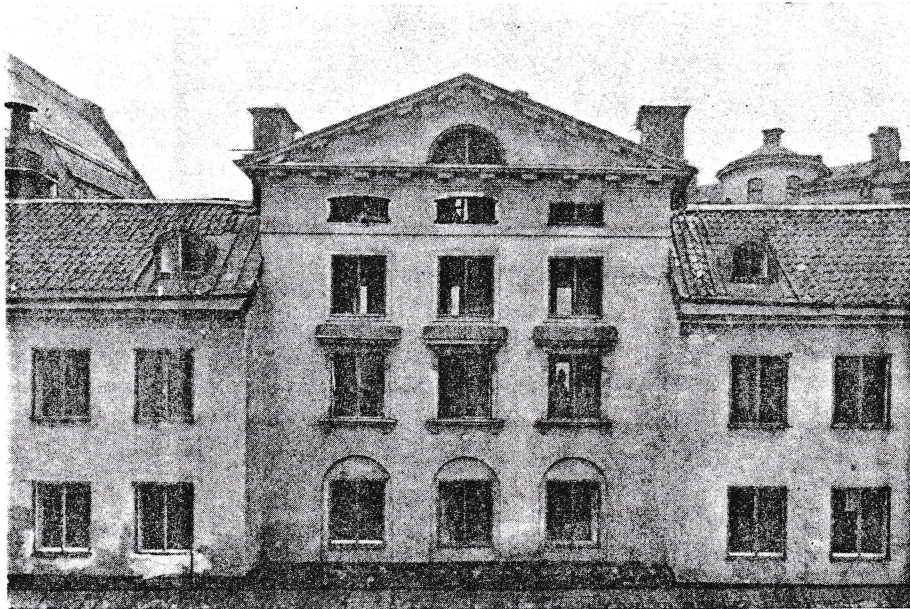

Fig. 1. Den å tomten befintliga gamla malmgården som arkitekten och byggherren velat bibehålla, vilket dock omöjliggjordes genom den nya stadsplanen.

NYBYGGNADEN Å TOMTEN N:R 18 I KV. NORRTELJE I STOCKHOLM

Det torde med skäl kunna förutsättas, att den byggmästare, som köper en tomt efter uppgjord stadsplan, efteråt ej har att beklaga sig över denna stadsplan. Han vet, vad han köper, och bör manligt taga konsekvenserna. Jag vill gå med på detta, men vill ändå hävda rätten till kritik av tomtindelningar och stadsplaner. Senare tiders stadsplaner giva anledningar till åtskilliga dystra reflexioner över hur det är ställt med saken i Stockholms stadsplanenämnd. Ekonomiska kalkyler för tomternas rätta bebyggande ha försumrats i dessa stadsplaner. Den arkitektoniska anständigheten, som ligger till grund för en sund ekonomi, redan och enkelheten i stadsplanerna, hänsynen till människornas behov av sol ha ej tillräckligt beaktats, och trafikkraven ha ej tillmätts sitt rätta värde. Följden blir ibland endast kvasipittoreska detaljer.

Svårigheterna att få en stadsplan ändrad äro stora och ibland omöjliga, på grund av att många tomtägare ha alltför många olika intressen. Vad som därför vore önskligt är att få fram som princip hos stadsplanenämnden ett beaktande av de byggnadsekonomiska möjligheterna vid bebyggande av de tomter, som beröras av stadsplanerna. Det är underbart att se den nonchalans, varmed tomtindelningarna utföras. Att ett hus bör så långt som möjligt ha en rektangulär form för att kunna byggas både ekonomiskt och trivsamt är tydligen en så gammal sanning, att en stadsplanarkitekt ej med bibehållen självaktning kan gå in för den, utan måste följa egna mer eller mindre intelligenta prin-

ciper. Däremot tycks nivelleringen intressera i högsta grad, och man märker, hur glädjefulla vederbörande bliva, när en bergknalle får sprängas bort eller ett vatten fyllas igen. Och glädjebägaren flödar över, när man genom en sinnrik stadsplan och mycket hokus pokus lyckas placera hus så, att en enorm brandgavel skyddande reser sig mot söder och solen så mycket som möjligt undanstänges för människorna.

Dessa reflektioner trängde sig på mig, när jag skulle uppfylla redaktörens önskan att något beskriva mitt nybygge å tomten n:r 18 i Kv. Norrtelje.

Denna tomt visade sig oerhört svår och dyrbar att bebygga. Ett stort bergmassiv på c:a 5.000 m³ volym över gatunivån fanns på tomten. Ovanpå detta berg låg en gammal vacker malmgård (se fig. 1) med sin långfasad mot söder. Framför malmgården gick den gamla smala Rimbogatan fram och gränslinjen å Eriksbergsgatan gick i rak linje från det Callmanderska huset (se fig. 3). Men tomten besvärades av ny stadsplan, enligt vilken dels ett tomtstycke av Eriksbergsgatan skulle tilläggas, dels en del av gamla Rimbogatan framför den gamla Malmgården (fig. 2). Dessutom voro särskilda byggnadsbestämmelser utfärdade för tomten. Härigenom uppkom emellertid följande nackdelar för byggmästare och blivande hyresgäster:

1. Byggnadskroppen blev ytterst oregelbunden och planen oformlig, dyrbar och svår att lösa.
2. Den förut mot söder öppna fasaden blev en oer-

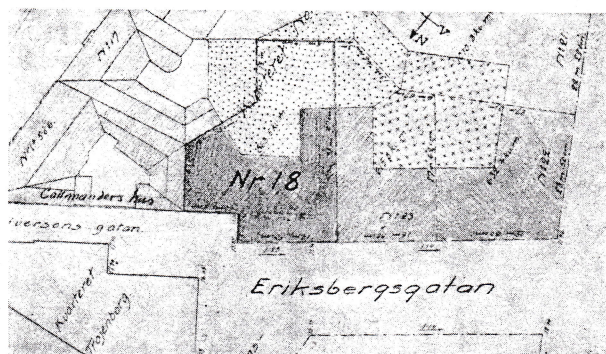

Fig. 2. Den nya stadsplanen.

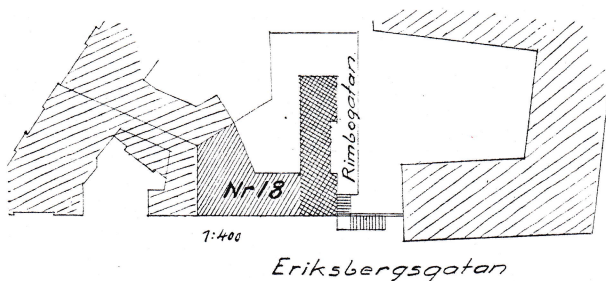

Fig. 3. Den äldre stadsplanen (det rutade partiet betecknar den gamla malmgården).

Fig. 4. Ark. C. Johanssons förslag till bebyggelse med bergets bibehållande.

hörd brandgavel, som så effektivt som möjligt utstängde solen från huset.

3. Genom det hak i Eriksbergsgatans övergång till Iversensgränd, som uppstod genom den nya tomtindelningen, uppstod två nackdelar: fasaden åt Iversensgränd blev totalt utan sol, och en onödigt och farlig åtstrypning av gatupartiets trafikled uppkom. En sannskyldig rättfälla.

Flera goda arkitekter försökte lösa planfrågan till ett nybygge, men tack vare tomtens oformlighet uppstod ett synnerligen stort, dyrbart och mörkt inkråm i planernas mittparti. När arkitektuppdraget sedan lämnades åt Cyrillus Johansson, sökte denne komma fram till andra lösningar av bebyggandet, främst genom att behålla berget och den gamla malmgården och med bibehållandet av den gamla Rimbogatan så som skissen fig. 4 visar.

Detta attentat mot den av stadsplanenämnden beslutade tomtförstöringen misslyckades, och nu gällde det endast att göra det bästa möjliga av den nya tomt. För att delvis undvika de stora sprängningskostnaderna beslöt man sig för att ej göra källare under huset och att låta en del av bergmassivet ligga kvar på gården. Gårdsplanen ordnades som terrassträdgård.

För att få in den sol, som ännu kunde åtkommas, i bostadsrummen, förlades trappor, kök och jungfrukammare åt de norra, d. v. s. gatupartier (fig. 5), under det att vardagsrum och sovrum förlades åt gårdsidorna, där möjlighet att fånga solen ännu delvis förefanns. Följden av detta blev, att kök och trappor kommo att ligga ut mot den förnämliga Eriksbergsgatan, under det att de mera pretentiösa rummen förlades mot de ganska gyttiga gårdarna, men fördelen av att få sol i lägenheterna ansågs motivera ett sådant arrangement. För att ytterligare säkra den sol, som fanns, genombröts ytterväggarna till de stora rummen och insattes stora glaspartier, varvid användes de s. k. Brauts fönstren. Dessa gjorde en mycket lycklig effekt. Rummen blevo ljusa och behagliga. Jag hänvisar till fig. 8.

För att undvika det mörka inkråmet i byggnadskroppen utnyttjades ej hela den tillåtna husbredden, som var 17 m, utan gjordes huset 2 meter smalare. Härigenom vanns för övrigt även mera fasadutrymme åt gården, varvid mera fönsterplats erhöles.

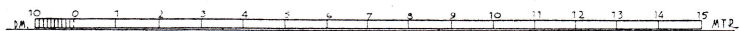
En annan sak, som blev karakteristisk för detta hus, var att efter åtskillig diskussion hallarna slopades och endast tamburer utfördes. Utrymmet för hallarna tillfördes vardagsrummen, varigenom dessa erhöles en golvyta av c:a 40 m², vilket kunde accepteras tack vare de stora fönstren.

Särskild omsorg har nedlagts på bjälklagen för att få dessa så förstklassiga som möjligt. Bjälklagen i hela huset äro av betong av lådcellstyp (fig. 6). För ljudisoleringen är sörjt genom att ovanpå betongplattan påläggas ett lager av 2 cm impregnerad kork och ovanpå detta korklager 5 cm askbetonggolv, å vilket inlagts parkettgolv i asfalt. Så långt jag nu kan döma, motsvara dessa bjälklag även högt ställda förväntningar på ljudisolering. Följden av systemet blev emellertid den, att ekgolv måste läggas även i kök, jungfrukammare, serveringsrum och dylika utrymmen.

Övriga konstruktioner äro de vanliga för förstklas-

Fig. 5. Våningsplan.

siga hus: fribärande trappkupor, marmor i trappor, m. m.

Fasaderna äro av fogstruket tegel i munkförband från Mälardalens Tegelbruk. Fönsteromfattningar, lister och dylikt äro huggna i tegel efter inmurningen.

Bergsprängnings- och betongarbetena äro utförda av Granit och Betong A.-B.

Snickerierna äro levererade av Finnés fabriker i Lingbö.

Värme- och sanitäranläggningen är konstruerad av Albin Svenssons konstruktionsbyrå, och arbetet är utfört av Aktiebolaget Installatör.

Den elektriska installationen är utförd av Elektriska Aktiebolaget Skandia och hissarna av Graham Brothers.

Köks- och serveringsrumsinredningarna äro av delvis nya typer. Bland annat äro alla skåpdörrar utförda som skjutsdörrar med glas. Skåpen äro försedda med utdragsbord. I serveringsrummen äro inmonterade Lux kylskåp. Kök och serveringsrum äro vitlackerade och alla spisar vitemaljerade. Alla golv i hela huset äro

av ekstav, lagda i asfalt, av Ätvidabergs tillverkning. Tvättstugan, som är förlagd till vinden, är försedd med tvättmaskin, varmmangel och elektrisk strykmaskin. Kostnaderna ha blivit rätt höga, till stor del tack vare tomtens form. Huset färdigt med tomt belöper sig till något över åttio kronor (80:—) pr m².

Cyrillus Johansson har varit nitisk och skicklig arkitekt och byggmästare har varit

Olle Engkvist.

Sektion av bjälklag

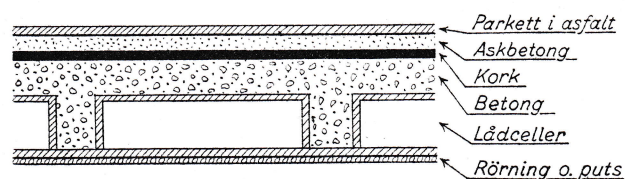

Fig. 6. Sektion av bjälklag.

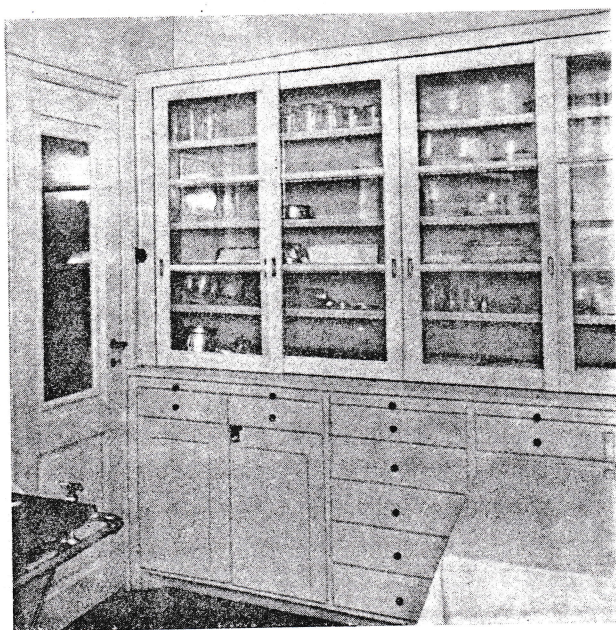
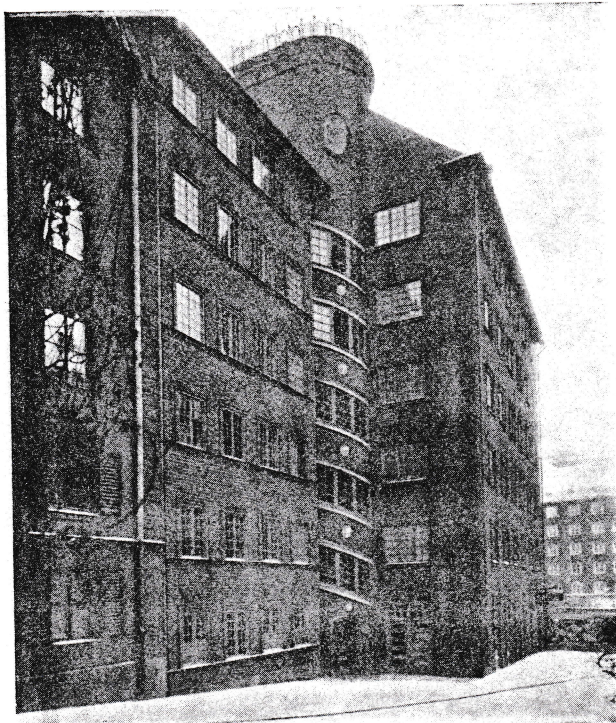

Fig. 7. Gatusfasad.

Fig. 8. Vardagsrum med Braats järnfönster.

Fig. 9. Interiör av kök.